

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHẠM NGỌC CHÂM ANH

**DẠY HỌC YẾU TỐ HÌNH HỌC Ở LỚP 5 THEO ĐỊNH HƯỚNG
PHÁT TRIỂN TƯ DUY SÁNG TẠO CHO HỌC SINH**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHẠM NGỌC CHÂM ANH

**ĐẠY HỌC YẾU TỐ HÌNH HỌC Ở LỚP 5 THEO ĐỊNH HƯỚNG
PHÁT TRIỂN TƯ DUY SÁNG TẠO CHO HỌC SINH**

Ngành: Giáo dục học (Giáo dục Tiểu học)

Mã số: 8 14 01 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Lâm Thùy Dương

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và có nguồn gốc trích dẫn rõ ràng. Các kết luận khoa học của luận văn chưa được công bố trong bất cứ công trình nào.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả luận văn

Phạm Ngọc Châm Anh

LỜI CẢM ƠN

Lời đầu tiên tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới TS. Lâm Thùy Dương, người đã trực tiếp hướng dẫn tôi hoàn thành luận văn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn tới Ban Giám Hiệu, Ban Chủ Nhiệm khoa Giáo dục Tiểu học, Phòng Đào tạo Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho chúng tôi trong quá trình học tập, thực hiện và hoàn thành luận văn.

Tôi cũng xin trân trọng cảm ơn tập thể Cán bộ, GV, HS Trường Tiểu học Phú Xá, trường Tiểu học Gia Sàng - TP Thái Nguyên, tỉnh Thái Nguyên đã giúp đỡ, cung cấp nhiều thông tin, tư liệu quý giá trong quá trình làm thực nghiệm tại trường.

Dù đã cố gắng nghiên cứu hoàn thành luận văn tuy nhiên khó tránh khỏi thiếu sót nên tôi rất mong nhận được ý kiến đóng góp của Quý Thầy, Cô và các bạn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả luận văn

Phạm Ngọc Châm Anh

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Quy ước viết tắt trong luận văn	vi
Danh mục các bảng	vii
Danh mục các biểu đồ	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu	2
4. Giả thuyết khoa học	2
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	2
6. Phạm vi nghiên cứu	3
7. Phương pháp nghiên cứu	3
8. Cấu trúc của luận văn	4
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	5
1.1. Khái quát lịch sử nghiên cứu vấn đề	5
1.2. Một số vấn đề chung về tư duy	8
1.2.1. Quan niệm về tư duy	8
1.2.2. Đặc điểm của tư duy	9
1.2.3. Quá trình tư duy	11
1.2.4. Các thao tác tư duy	12
1.3. Một số vấn đề về tư duy sáng tạo	18
1.3.1. Sáng tạo	18
1.3.2. Tư duy sáng tạo	20
1.3.3. Các đặc trưng cơ bản của TDST	22
1.3.4. Quan hệ giữa trí tưởng tượng và TDST	26
1.4. Đặc điểm HS cuối cấp tiểu học	27

1.4.1. Đặc điểm nhận thức	27
1.4.2. Đặc điểm nhân cách.....	29
1.5. Yếu tố hình học trong chương trình Toán lớp 5	32
1.5.1. Mục đích của việc dạy học yếu tố hình học cho HS lớp 5	33
1.5.2. Nội dung yếu tố hình học trong chương trình Toán lớp 5	34
1.6. Thực trạng của việc rèn TDST cho HS lớp 5 thông qua dạy học yếu tố hình học.....	36
1.6.1. Mục đích khảo sát.....	36
1.6.2. Đối tượng khảo sát.....	36
1.6.3. Nội dung khảo sát	36
1.6.4. Phương pháp khảo sát.....	37
1.6.5. Kết quả khảo sát.....	37
Kết luận chương 1	41
Chương 2: BIỆN PHÁP RÈN LUYỆN TƯ DUY SÁNG TẠO CHO HỌC SINH LỚP 5 TRONG DẠY HỌC YẾU TỐ HÌNH HỌC	42
2.1. Nguyên tắc xây dựng biện pháp	42
2.1.1. Đảm bảo tính giáo dục	42
2.1.2. Đảm bảo tính khoa học và tính hệ thống	42
2.1.3. Đảm bảo tính khả thi và hiệu quả	42
2.1.4. Đảm bảo tích cực hóa số đông và khuyến khích năng lực cá nhân	43
2.1.5. Đảm bảo cân đối giữa học và thực hành vận dụng.....	43
2.1.6. Phù hợp với đặc điểm về trình độ nhận thức của HS lớp 5	43
2.2. Một số biện pháp rèn luyện TDST cho học sinh lớp 5 trong dạy học yếu tố hình học.....	44
2.2.1. Biện pháp 1: Rèn luyện cho HS vận dụng linh hoạt các thao tác tư duy	44
2.2.2. Biện pháp 2: Hướng dẫn và luyện tập cho HS khả năng nhìn bài toán dưới các góc độ khác nhau để có thể tìm được nhiều cách giải quyết bài toán	55
2.2.3. Biện pháp 3: Hướng dẫn và luyện tập cho HS đề xuất các bài toán mới từ bài toán đã biết.....	62

2.2.4. Biện pháp 4: Rèn luyện cho học sinh phát hiện những sai lầm, tìm nguyên nhân và đưa ra cách khắc phục	74
Kết luận chương 2.....	81
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	83
3.1. Mục đích và yêu cầu thực nghiệm sư phạm	83
3.1.1. Mục đích thực nghiệm	83
3.1.2. Yêu cầu thực nghiệm	83
3.2. Quy trình thực nghiệm sư phạm	83
3.3. Đối tượng thực nghiệm sư phạm	84
3.4. Nội dung thực nghiệm sư phạm.....	84
3.5. Công cụ đánh giá và xử lý số liệu.....	84
3.5.1. Công cụ đánh giá	84
3.5.2. Xử lý số liệu.....	85
3.6. Đánh giá kết quả thực nghiệm sư phạm	85
3.6.1. Đánh giá kết quả trước thực nghiệm sư phạm.....	85
3.6.2. Đánh giá kết quả sau thực nghiệm sư phạm	88
3.6.3. Đánh giá chung về thực nghiệm sư phạm.....	95
Kết luận chương 3.....	97
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	98
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	100
PHỤ LỤC	

QUY ƯỚC VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

Viết tắt	Viết đầy đủ
GV	Giáo viên
GVCN	Giáo viên chủ nhiệm
HS	Học sinh
TDST	Tư duy sáng tạo
TTTD	Thao tác tư duy
PPDH	Phương pháp dạy học

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Sự cần thiết của việc phát triển TDST cho HS lớp 5	37
Bảng 1.2. Biểu hiện TDST của HS lớp 5 trong quá trình học tập	38
Bảng 1.3. Những khó khăn của GV trong quá trình rèn luyện TDST cho HS	39
Bảng 3.1. Các tiết dạy thực nghiệm sư phạm	84
Bảng 3.2. Thời gian dạy thực nghiệm sư phạm.....	84
Bảng 3.3. Kết quả kiểm tra trước khi thực nghiệm của lớp 5A, 5B – TH Phú Xá (Bài kiểm tra số 1)	85
Bảng 3.4. Kết quả kiểm tra trước khi thực nghiệm của lớp 5A1, 5A2 – TH Gia Sàng (Bài kiểm tra số 1)	86
Bảng 3.5. Kết quả kiểm tra trước khi thực nghiệm	87
Bảng 3.6. Kết quả kiểm tra sau khi thực nghiệm.....	89
Bảng 3.7. Kết quả xử lý số liệu thống kê lớp thực nghiệm và lớp đối chứng	91

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 1.1. Thực trạng giải toán có YTHH của HS lớp 5	40
Biểu đồ 3.1. So sánh kết quả kiểm tra trước thực nghiệm của hai lớp: 5A và 5B	86
Biểu đồ 3.2. So sánh kết quả kiểm tra trước thực nghiệm của hai lớp: 5A1 và 5A2	87
Biểu đồ 3.3. Kết quả kiểm tra trước thực nghiệm của HS lớp thực nghiệm và lớp đôi chứng	88
Biểu đồ 3.4. So sánh kết quả kiểm tra sau thực nghiệm của HS lớp thực nghiệm và lớp đôi chứng	90